

1 września o godzinie 17.00 zostanie odsłonięta tablica pamiątkowa przy ulicy Reymonta 9, przed budynkiem Posterunku Oficerskiego Nr 1 - upamiętniającej oficerów i żołnierzy przedwojennego Oddziału II Sztabu Głównego Wojska Polskiego.

Na tablicy zostanie wypisane:

W budynku tym w latach 30 – tych XX w. znajdowała się siedziba Posterunku Oficerskiego nr 1 Ekspozytury nr 3 Oddziału II Sztabu Głównego Wojska Polskiego w Bydgoszczy, jednej z najlepszych służb wywiadowczych ówczesnej Europy.

Służbę w nim pełnili:

- kpt. Marian Włodarkiewicz - kierował PO nr 1 od X 1928 do V 1930
- por. Franciszek Stawicki - kierował PO nr 1 od V 1930 do I 1931
- por. Tadeusz Górowski - kierował PO nr 1 od I 1931 do V 1932
- kpt. Czesław Muller - kierował PO nr 1 od V 1932 do X 1936
- kpt Czesław Brunner - kierował PO nr 1 od X 1936 do V 1937
- mjr Kazimierz Wyszostaw Tomasik - kierował PO nr 1 od IV 1939 do IX 1939

oraz

- por. Otto Dąbrowski
- por. Stefan Barański
- sierż. Paweł Schmidt
- st. sierż. Władysław Stawniak
- st. sierż. Wiktor Rejnowski

Cześć ich pamięci

Mieszkańcy Mławy

Placówka wywiadowcza w Mławie

Aby zrozumieć motywy utworzenia placówki wywiadowczej w Mławie należało by się cofnąć do 1918 roku, kiedy to zaczął się odradzać byt państwowy. Mława jako miasto powiatowe znajdowała się wówczas w strefie przygranicznej z Prusami Wschodnimi. Położenie tak dużego ośrodka administracyjnego w pobliżu granicy wrogiego państwa stwarzało dogodne warunki do tego aby Ziemia Zawkrzeńska stała się ośrodkiem kierowania walką wywiadowczą i kontrwywiadowczą na północnym Mazowszu. Chcąc zrozumieć pojedyncze ogniwa siatki wywiadowczej i kontrwywiadowczej, warto byłoby przybliżyć strukturę organizacyjną wywiadu II Rzeczypospolitej Polskiej.

Działalnością wywiadowczą zajmował się wówczas Oddział II Sztabu Głównego WP, tzw. „dwójka”, której podporządkowane były poszczególne Ekspozytury:

- Ekspozytura Nr 1 w Wilnie
- Ekspozytura Nr 5 we Lwowie
- Ekspozytura Nr 3 w Bydgoszczy
- Ekspozytura Nr 4 w Krakowie
- Ekspozytura Nr 6 w Łodzi
- Ekspozytura nr 2 w Warszawie

Posterunek Oficerski Nr 1 w Mławie wchodził organizacyjnie w skład Ekspozytury w Bydgoszczy, której początki sięgają 1919 r., powstały wówczas jej załączki w ramach agend informacyjnych Frontu Wielkopolskiego, następnie funkcjonowała w ramach struktur Oddziału II Naczelnego Dowództwa w Poznaniu. Z dniem 15 stycznia 1930 roku dokonano przeniesienia siedziby placówki wywiadowczej Nr 3 z Poznania do Bydgoszczy.

Oprócz Posterunku Oficerskiego nr 1 znajdowały się jeszcze posterunki w innych miastach, i tak:

- PO nr 2 w Gdyni,
- PO nr 3 w Grudziądzu,
- PO nr 4 i 5 w Gdańsku,
- PO nr 6 w Poznaniu,
- PO nr 7 w Białymstoku.

Posterunek Oficerski Nr 1 w Mławie utworzono 1 maja 1930 r. Był on częściowo zakonspirowany pod nazwą Oddziału Wojskowego Instytutu Geograficznego. Częściowa konspiracja oznaczała, że prawdziwa rola i zadania mławskiej placówki były znane dość szerokiemu spektrum osób. Wśród nich byli komendanci Straży Granicznej i Policji Państwowej, a także przedstawiciele lokalnej administracji. PO Nr 1 ściśle współpracowała zwłaszcza ze Strażą Graniczną oraz Policją Państwową. Straż Graniczna ułatwiała werbunek konfidentów, organizowała przemyt agentów do Prus Wschodnich oraz ułatwiała powrót informatorom. Jeżeli zaś chodzi o współpracę z Policją to działała ona w obie strony, Policja Państwowa ochraniała zarówno siedzibę PO Nr 1 jak i jego pracowników, natomiast PO Nr 1 wspierał pracę policji, czego przykładem może być zbieranie przez Posterunek Oficerski informacji o osobach, które osiedlały się w Mławie i wzbudzały zainteresowanie organów ścigania i przekazywanie ich Policji.

W instrukcji dla PO Nr 1 w Mławie na 1934 r. zaznaczono, że placówka powinna funkcjonować jak każdy inny urząd konspirując jednak swoją pracę przed obcym wywiadem. W tej samej instrukcji poszczególnym posterunkom przypisano starostwa, których zadaniem było udzielanie wsparcia posterunkom. Posterunek w Mławie współpracował zatem ze starostwami w Grudziądzu, Nowym Mieście Lubawskim, Brodnicy, Działdowie, Mławie, Przasnyszu, Ciechanowie, Makowie, Ostrołęce, Kolnie, Łomży, Białymstoku, Augustowie i Suwałkach.

Najprawdopodobniej Posterunek Oficerki nr 1 w Mławie posiadał trzy siedziby

- przy ul. Reymonta 9 - i właśnie tutaj zostanie odsłonięta tablica pamiątkowa, .
- przy ul. Kościuszki, w dawnej willi pana Olszewskiego, obecnie po przebudowie znajduje się tam prywatne przedszkole chyba „BAJKOWY DWOREK”,
- przy ul. Sienkiewicza 38.

Na wyposażeniu posterunku znajdował się samochód osobowy , początkowo był to Ford zamieniony później na auto marki Fiat. Samochód był przeznaczony wyłącznie do wyjazdów służbowych, okazał się niezbędny do sprawnego funkcjonowania pracy wywiadowczej. W celach łącznościowych PO nr 1 był wyposażony w radiostację oraz telefon, z którego ze względów bezpieczeństwa korzystano w ograniczony sposób.

Posterunek Oficerski nr 1 powstał już w kwietniu 1929 r. Kierownikami byli:

- kpt. Marian Włodarkiewicz 1929-1930

- por. Franciszek Stawicki 1930-1931
- por. Tadeusz Górowski 1931-1932
- kpt. Czesław Müller 1932-1936
- kpt. Czesław Brunner 1936-1937
- mjr Kazimierz Tomasik 1938-1939

Przez posterunek przewinęli się także inni oficerowie, m.in. por. Stefan Baraniecki oraz por. Otton Dąbrowski. Do każdego posterunku byli przydzieleni też podoficerowie, którzy obok zadań związanych z prowadzeniem spraw kancelaryjnych, musieli częstokroć prowadzić pracę o charakterze czysto operacyjnym. Korpus podoficerski PO Nr 1 w Mławie tworzyli sierżant Paweł Schmidt oraz sierżant Wiktor Rejnowski i sierżant Władysław Stawniak. Obok wojskowych na posterunku zatrudniani byli także pracownicy cywilni.

Pracę wywiadowczą PO Nr 1 można podzielić na dwie grupy. Pierwsza z nich to tzw. Wywiad płytki, przekształcony z czasem w wywiad głęboki. Drugą grupę stanowił kontrwywiad ofensywny. Podstawowym elementem czynności wywiadowczych było zbieranie i weryfikowanie informacji dostarczonych posterunkowi przez agentów. Rozpoznawano także organizacje i przeobrażenia zachodzące w rozmieszczeniu i organizacji wojskowych jednostek niemieckich na terenie Prus Wschodnich. W drugiej połowie lat 30-tych do zadań PO Nr 1 włączono również kwestie zbierania informacji i rozpracowywania Abwerstelle Königsberg. Poza takimi standardowymi tematami otrzymywano również i zadania o charakterze jednorazowym, nietypowym np. zbieranie informacji o epidemii grypy w Niemczech.

Posterunek Oficerski Nr 1 w Mławie był jednym z istotniejszych i ważniejszych elementów terenowo-organizacyjnych Ekspozytury Nr 3 Oddział II w Bydgoszczy. Jego duże znaczenie i wysoka ranga wynikała w głównej mierze z faktu, iż zatrudnieni tam ludzie bardzo poważnie i z dużym zaangażowaniem podchodzili do powierzonych im obowiązków i zadań.

Tekst przygotowany na podstawie artykułów autorstwa dr Tomasza Sypniewskiego

Do pobrania

[Oficerowie oraz żołnierze związani z posterunkiem 5.13 MB](#)

[Zasięg działania posterunku oraz samochód będący na wyposażeniu 11.9 MB](#)

Adres źródłowy: <https://www.mlawa.pl/arttykul/odsloniecie-tablicy-przed-posterunkiem-oficerskim-nr-1-przy-ul-reymonta-9>